

ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

Renaissance

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา มณีวัฒนา

ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

- ❑ เชื่อมต่อจากยุคกลาง (หลังจากที่กรุงคอนสแตนติโนเปิลล่ม ในปี 1453)
 - ❑ ปราชญ์ทางตะวันออกกลับมายังมาทางตะวันตก นำความรู้ต่างๆ มาเผยแพร่ (นำ classic กลับมา)
 - ❑ เป็นสมัยที่ความรู้ทางมนุษยวิทยา (Humanism) รุ่งเรือง มีชัยเหนือความเชื่อทางศาสนา
-

ข้อดีของแนวคิดมนุษยนิยม

- ❑ มนุษย์เชื่อในความคิดความสามารถของตน
 - ❑ เกิดการท่องเที่ยวโลกกว้างหาดินแดนใหม่ (Sir Thomas More (1478 - 1535) เขียน *Utopia*, โคลัมบัสค้นพบอเมริกา ค.ศ. 1492)
 - ❑ มีความรุ่งเรืองทางดนตรี / ศิลปะ วรรณกรรม
-

ข้อเสียของแนวคิดมนุษยนิยม

- ❑ คนไม่เชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษ ไม่กลัวโทษทัณฑ์
- ❑ คนมักทำตามใจปรารถนา เกิดการฉ้อฉลมากมาย

การเจริญในยุคนี้เริ่มจาก

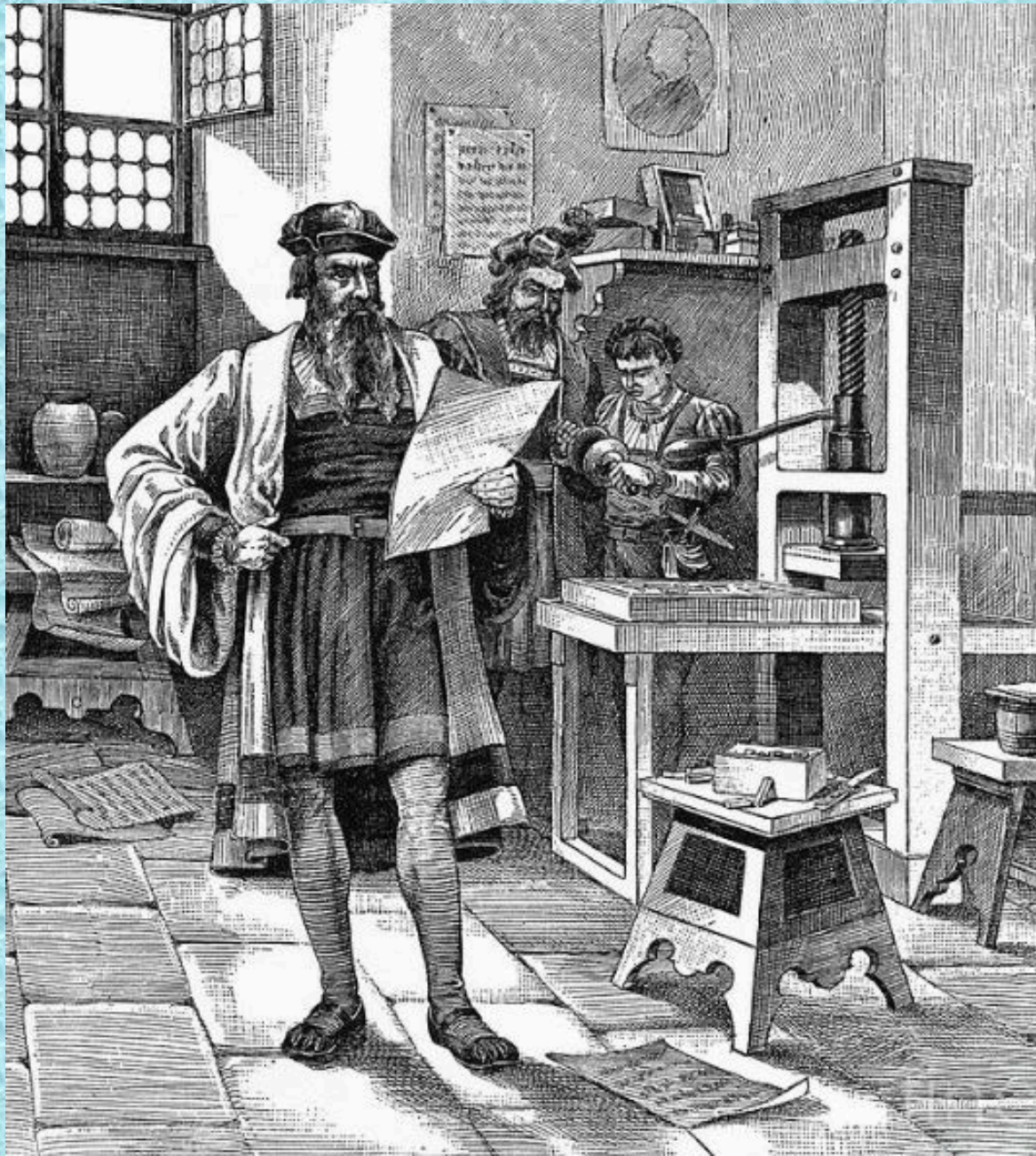
อิตาลี → ฝรั่งเศส → เยอรมัน → สเปน → อังกฤษ

(ตามสภาพภูมิประเทศใกล้ไกล)

สรุป อิทธิพลที่ทำให้เกิดยุคฟื้นฟู

- ❑ การประดิษฐ์แท่นพิมพ์ (Johann Gutenberg)
 - ❑ ความสนใจในชีวิตปัจจุบัน (ไม่สนใจโลกหน้า)
 - ❑ ความคิดมนุษยนิยม (Humanism) / ปัจเจกนิยม (Individualism)
 - ❑ คนมีความรอบรู้หลายด้าน
-

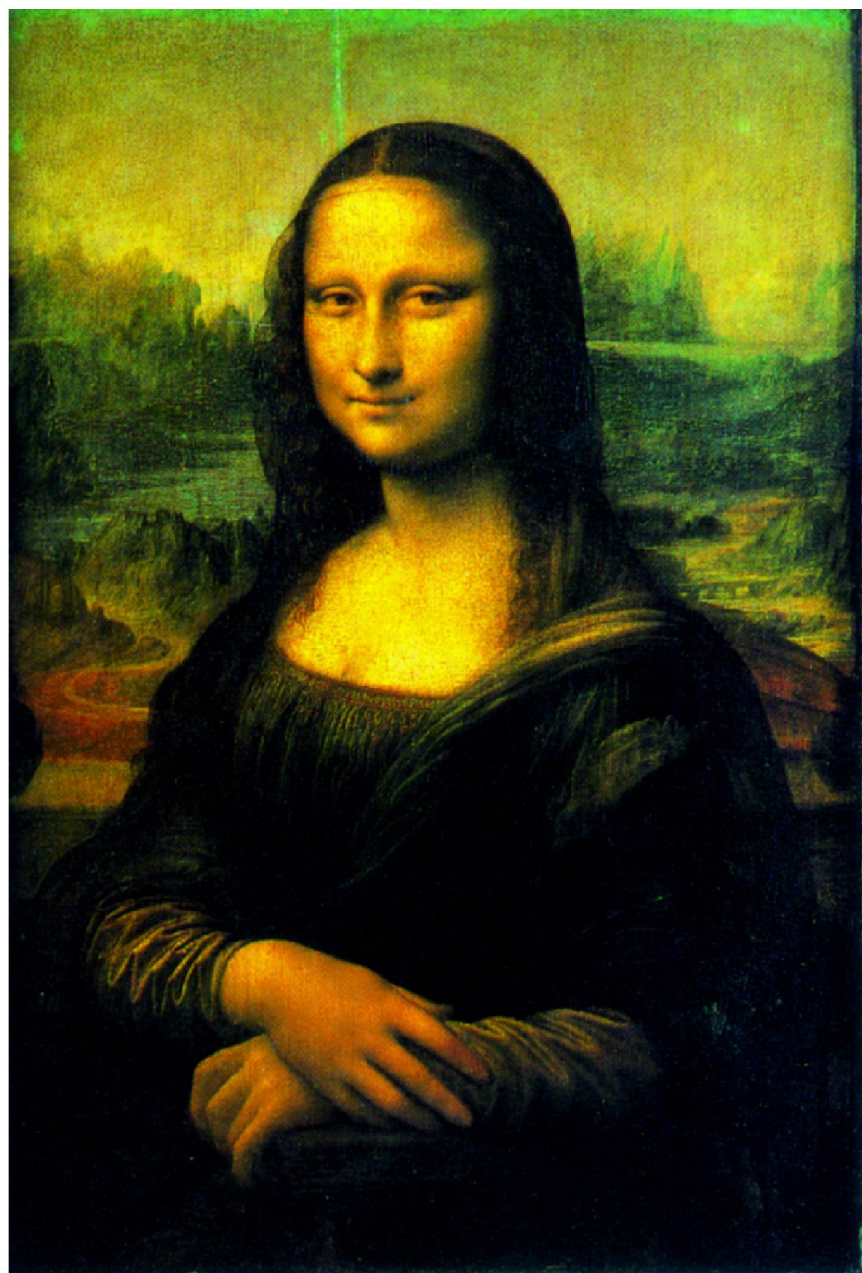

อิทธิพลของการฟื้นฟูศิลปวิทยาการต่อการละคร (อิตาลี)

1. เกิดความสนใจในการละครกรีก - โรมัน (ละติน) และทฤษฎีการละคร (Horace และ Aristotle)
 2. เกิดความสนใจในสถาปัตยกรรมโรงละครของกรีก โรมัน (แหล่งข้อมูลสำคัญคือหนังสือของ Vitruvius สถาปนิกโรมัน)
-

อิทธิพลของการฟื้นฟูศิลปวิทยาการต่อการละคร (อิตาลี)

3. บทบาทของราชสำนักต่อการละคร (แต่ละรัฐแข่งกันเชิง วัฒนธรรม - อุปถัมภ์ ศิลปะ)
 4. การสถาปนาราชบัณฑิตยสถาน (ตั้งขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าความรู้ด้านต่างๆ เช่น สถาปัตยกรรมโรงละคร วรรณกรรมบทละคร ทฤษฎีการประพันธ์ และ หลักการวิจารณ์ละคร)
-

ประเภทของละครยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการในอิตาลี

1. Comedy

- มีรูปแบบและวิธีเหมือน New Comedy ของโรมัน
- เน้นท่าทางมากกว่าบทสนทนา

2. Tragedy

- ส่วนใหญ่รับรูปแบบจากโรมัน ของ Seneca ตีความว่าต้องจบลงที่ตาย
 - ดัดแปลงมา มีลักษณะแบบเมโลดรามามากกว่า
-

3. ละคร Intermezzi

- พัฒนาจากละครสลับฉาก (สลับละครยาว)
 - อาศัยตำนานกรีก โรมัน เช่น เฮอคิวลิส เดินทางไปนรก
 - เน้นดนตรี , ร้ายรำสลับการแสดง
 - ฉาก costume ตระการตา, มีแบบแผนมากขึ้น, เน้นเทคนิคแฟนตาซี
 - จัดเป็นละครระดับชาวบ้าน
 - นิยมมากในศตวรรษที่ 16 - 17 (จากนั้นจึงเริ่มเสื่อม)
-

4. ละคร Pastoral

- เลียนแบบจาก Satyr Play ของกรีก
 - ใช้ฉากชนบท ป่าเขาลำเนาไพร ตัวละครเป็นพวก นางไม้ ผีพร เทพในนิยาย เรื่องราวความรักแฟนตาซี
 - ต่างจาก satyr play ตรงไม่มีนำเสนอเรื่องเพศ หรือลามก
 - ของอิตาลีนิยมแสดงเรื่องคู่รักที่มีอุปสรรค ไม่ลงรอยตอนต้น แต่จบด้วยความสุข
 - เรื่องเด่นที่สุด Aminta โดย Torquato Tasso มีคอรัสเล่าเรื่อง และเลี้ยงฉากที่สยดสยอง (เหมือนของกรีก)
-

5. Opera - อุปรากร

- นับเป็นละครสมัย Renaissance ของอิตาลี รูปแบบเดียวที่ยังเหลืออยู่ถึงปัจจุบัน
 - เกิดขึ้นช่วงปลาย c 16 เป็นที่นิยมมาก มีละคร opera อยู่ทั่วเวนิซ
 - เชื่อว่าพัฒนามาจาก tragedy ของกรีก โดยนำ ดนตรี + ขับร้องมาผสมกับละคร
 - แรกๆ นำเรื่องมาจากเทพตำนานของกรีก Dafne เป็น opera เรื่องแรก , และจากประวัติศาสตร์
 - Opera จัดอยู่ในรูปแบบดุริยางคศิลป์ มีคีตกวี เป็นผู้ประพันธ์เพลง
-

5. Opera - อุปรากร

- สิ่งสำคัญรองลงมาจากดนตรี คือ เนื้อหา เรียกว่า Libretto
 - เพลงใน opera มี 2 ลักษณะคือ
 1. เพลงร้องธรรมดา ร่วมกับวงออเครสตรา เรียกว่า aria แบ่งได้เป็น 4 รูปแบบ
 - ร้องเดี่ยว (single)
 - ร้องคู่สอง (Duets)
 - ร้องกลุ่มสาม (trio)
 - ร้องกลุ่มสี่ (Quartets)
 2. เพลงร้องโต้ตอบ เหมือนบทสนทนา เรียกว่า recitative
-

5. Opera - อوبرา

- จากอิตาลี ก็ได้พัฒนาไปที่ฝรั่งเศส และเป็นที่นิยมมาก ใน c 17
 - แต่ของในฝรั่งเศสจะมีบัลเลต์เล่นด้วย
 - คีตกวี ของ opera ที่ยิ่งใหญ่ใน c 18 คือ Wolfgang Amadeus Mozart (เป็นคนออสเตรีย แต่มาใช้ชีวิตในอิตาลี)
 - ในศตวรรษที่ 19 เป็นยุคทองของ grand opera คือ เป็น opera เต็มรูปแบบ เรื่องเครียด มีเพลงตลอดเรื่อง
 - ในศตวรรษที่ 20 เกิดนักประพันธ์เพลงร่วมสมัย สร้าง opera เช่น Evita , Phantom of the Opera
-

ละคร Opera

6. Commedia Dell' Arte

- ได้รับความนิยมมาก เหมือน opera
 - พัฒนาจากละครชาวบ้าน แต่นักวิชาการบางคนเชื่อว่าพัฒนามาจาก ละคร pantomime ของโรมัน
 - เน้นเสนอเรื่องสุขนาฏกรรม
 - เป็นตลกท่าทาง ใส่น้ำาก แสดงแบบ over acting
-

ลักษณะและขนบของ **Commedia Dell' Arte**

1. ไม่มีบทในรูปของวรรณกรรม (เน้น improvisation แต่จะมีโครงเรื่องเป็นเหตุการณ์สั้นๆ scenarios)
 2. เป็นกลุ่มละครเร่ไปทั่ว
 3. ตัวละคร
 - นิยมเล่น 10 คน (ชาย 7, หญิง 3)
 - เป็น stock character ใครเล่นเป็นตัวไหน ก็จะเล่นซ้ำตัวเดิม
-

ตัวละครเด่น ของ Commedia Dell' Arte

ตัวละครของ คอมเมเดียเตลาเต้ แบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

1. กลุ่มคนแก่
 2. กลุ่มหนุ่มสาว คู่รัก
 3. กลุ่มทาส ตัวตลก
-

กลุ่มคนแก่

1. Pantalone (แพนทาโลน) ชายแก่ชาวเวนิช ขี้เหนียว โลก ราคะจัด

กลุ่มคนแก่

2. Dottore (ด็อตเตอร์) นักวิชาการโง่เขลา ชอบยุ่งเรื่องรักๆ ใครๆ ของเพื่อนบ้าน

กลุ่มคนหนุ่มสาว คู่รัก

3. Capitano (คาพิทาโน) ทหารซี้ชลาด และจี้โม่

กลุ่มคนหนุ่มสาว คู่รัก

4. Isabella (อิสabella) ลูกสาวของแพนทาโลน หัวแข็ง ฉลาด เจ้าชู้

กลุ่มทาส ตัวตลก (Zanni)

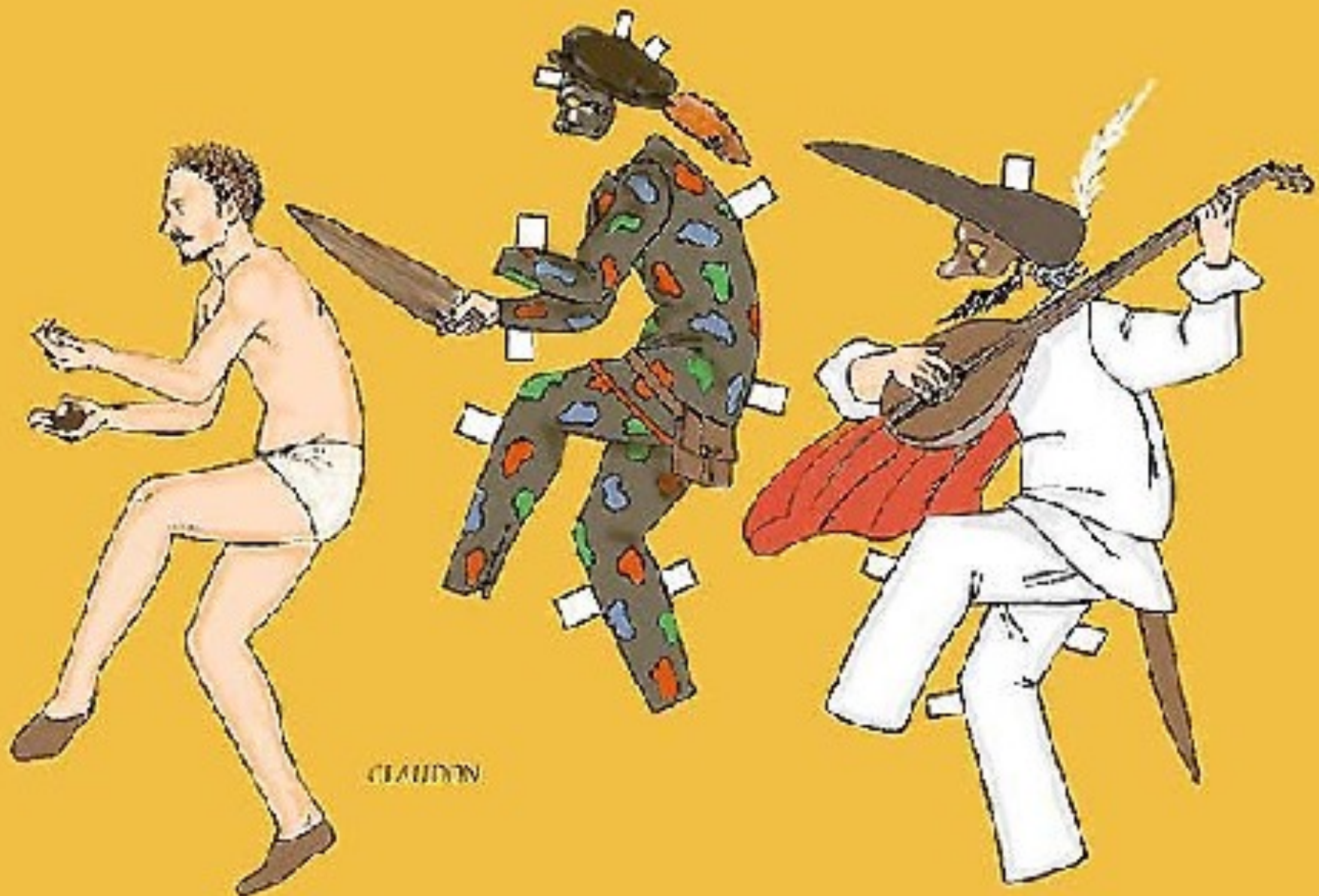
5. Arlecchino (อเล็คซิโน) คนรับใช้ ตลก เป็นเท็น

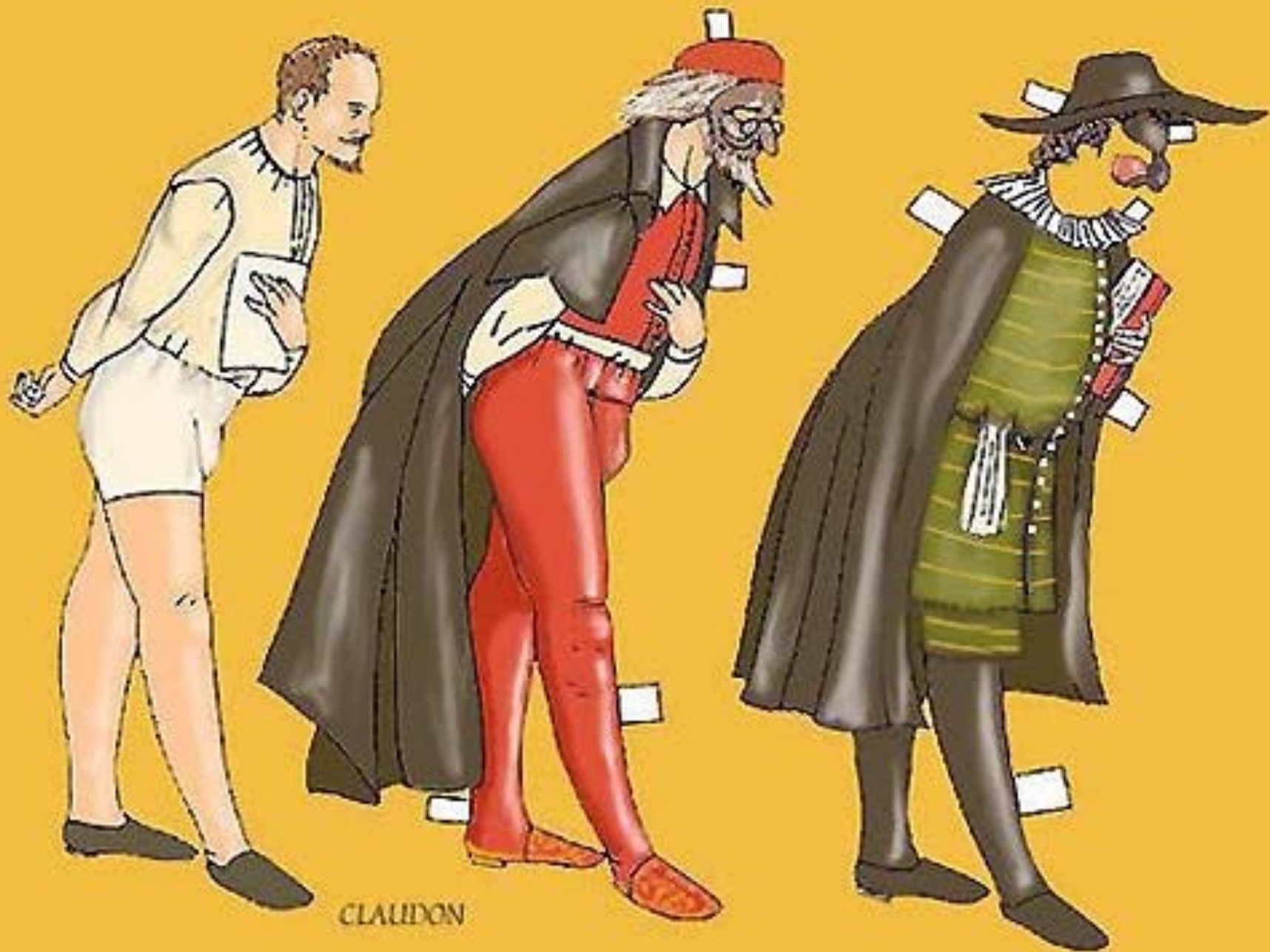

CLAUDON

ลักษณะและขนบของ Commedia Dell' Arte

4. นักแสดงนิยมใช้ท่าตลกมาตรฐานซ้ำๆ เป็นของตัวเอง เช่น คาพิทาโน จะห้อยดาบตลอดเวลา (สัญลักษณ์ของเพศชาย) หรือมีบทพูดประจำก่อนเข้า - ออก เวที มุขตลกซ้ำเดิม
 6. เครื่องแต่งกายจะจัดทำให้เหมาะสมกับ character เป็นแบบง่ายๆ และใส่ชุดเดิมตลอด เช่น อเล็กซิโนใส่ผ้าลายปะ
 7. มีหน้ากากทั้งเต็มหน้า และครึ่งหน้า ทุกตัวต้องสวม ยกเว้นหนุ่มสาว
 8. มีอุปกรณ์ประกอบ เช่น ดาบ ของอเล็กซิโน เรียก slapstick
 9. ละคร คอเมเดีย นับเป็นสัญลักษณ์ของประเทศอิตาลี
-

โรงละครเวทีสมัยฟื้นฟูของอิตาลี

- พัฒนาจากแบบของโรมัน (มีอัฒจันทร์)
 - โรงละคร opera เป็นลักษณะเด่นของอิตาลี (U shape)
 - ที่นั่ง - ชั้น boxes (ชั้น 2 3 4) ราคาแพง เป็นสัดส่วน
 - ชั้นบนสุดเป็นระเบียงยาว ไม่แบ่งห้อง ราคาต่ำสุด
 - ที่โล่งชั้นล่างสุดราคาตรงกลาง หรือสำหรับเดิน
-

โรงละครเวทีสมัยฟื้นฟูฯ ของอิตาลี

- ฉาก ใต้พื้นมีการซ่อนกลไก
 - เน้นเทคนิคเช่นการสร้างฉากบนแท่งปริซึม หมุนได้
 - ชอบเปลี่ยนฉากเร็วโดยไม่ปิดม่าน (ใช้ไฟควบคุม)
 - เริ่มมีการให้คนดูอยู่ในที่มืด และใช้ไฟบนเวที
 - มีการควบคุมการปิด เปิด ของไฟ รวมทั้งสีของแสง
 - มีการใช้เทคนิคเสียงประกอบ ฟ้าร้อง ลมฝน เป็นต้น
-

โรงละครเวทีสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ของอิตาลี

- เริ่มแรก มีเสา 4 เสา แล้วมีม่านรูด เปิดปิด (มีเค้าโครงคล้ายของโรมัน)
 - เริ่มมีการใช้หลัก perspective ลวงตาคน เหมือนมีเวทีมนต์
 - ในศตวรรษที่ 16 มีการเผยแพร่หนังสือเกี่ยวกับการจัดเวทีเล่มแรกของยุคนี้ เขียนโดย Sebatio Serlio โดยดัดแปลงจากหนังสือของ Vitruvius ว่า...
-

Sebatino Serlio ระบุในหนังสือว่า

- โรงละครต้องอยู่ในห้องโถง
- ด้านหนึ่งเป็นอัฒจันทร์ อีกด้านหนึ่งเป็นยกพื้นเวที
- ทิ้งที่ว่างตรงกลางเป็น Orchestra
- เวทีแบ่งเป็น 2 ส่วน
 - ส่วนหน้าเป็นที่ราบสำหรับแสดง
 - ส่วนหลังยกพื้นลาดจนถึงตั่งฉาก
 - พื้นเวทีวาดเป็นรูปตารางสี่เหลี่ยม
- ฉากทำด้วยผ้าใบจึงบกรอบไม้ วางเรียงอยู่ 2 ข้างของเวที

โรงละครในอิตาลีสมัยฟื้นฟู

1. โรงละคร โอลิมปิโก (Teatro Olimpico)

- เป็นโรงละครถาวรที่เก่าแก่ที่สุดที่สร้างในยุคฟื้นฟูและยังคงเหลืออยู่
- อยู่ที่เมืองวิเซนซา (Vicenza)
- แต่มีปัญหาที่สร้างฉากอย่างถาวร (เป็นถนน 7 สาย) ยึดหยุ่นไม่ได้

2. โรงละครฟานีเซ (Teatro Farnese)

- เป็นโรงละครมาตรฐานแห่งแรก
 - มีกรอบ Proscenium Arch เพื่อ วางกรอบสายตา, ซ่อนกลไก
-

โรงละครเทรอาโต โอลิมปีโก (Teatro Olimpico)

โรงละครเทรอาโต ฟานีเซ (Teatro Farnese)

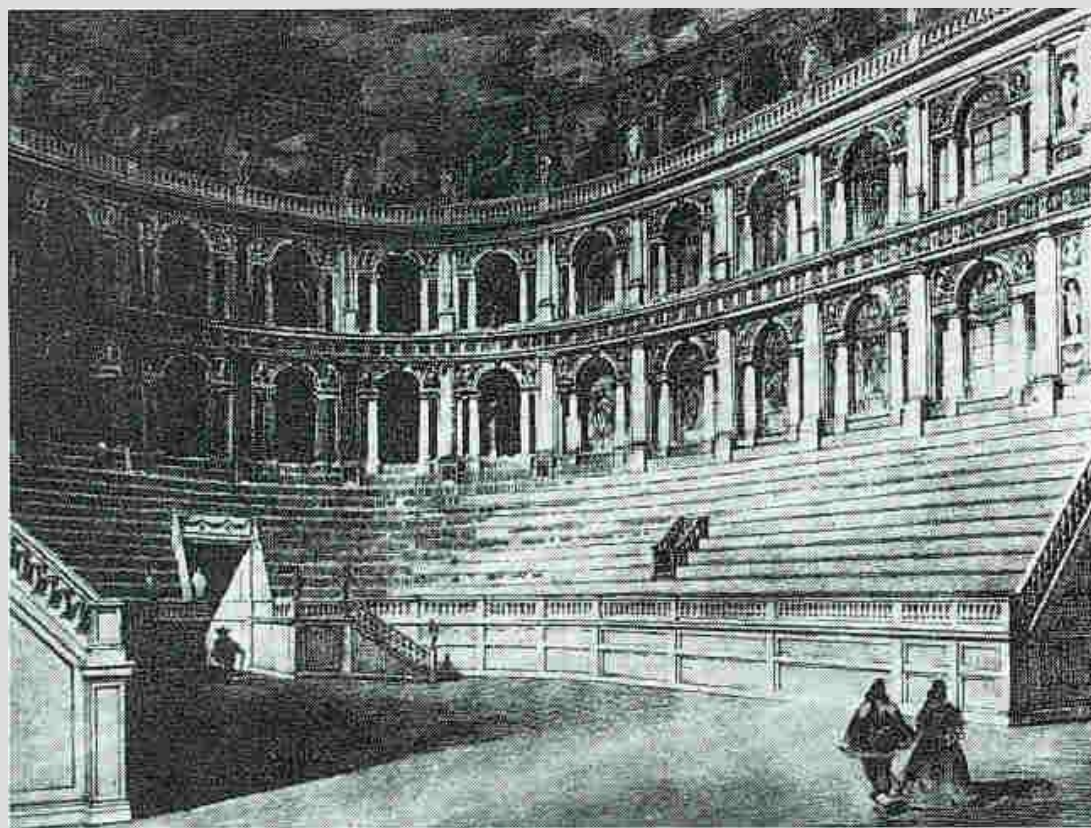

FIG. 5.22

Auditorium of the Teatro Farnese. The floor is left free for dancing, water ballets, and other uses. The ducal box is located above the entrance at center left. From Streit, *Das Theater* (1903).

โรงละครในอิตาลีสมัยฟื้นฟู

ที่นั่งชมละคร

- Pit
- Galleries

การออกแบบฉาก

- ฉาก (back drop) ด้วยลักษณะทัศนียภาพ (perspective)
- แรกๆ ใช้หลังแบบมุมเหลี่ยม (angled wings)
- ต่อมา นิโคลาสแซบแบ็ตตีนิ (Nicola Sabbattini) เสนอให้ใช้หลังแบบแผ่นแบน (flat wings) -- วางหลังไว้ 2 ข้างเวทีแล้วเลื่อนมาชนกันตรงกลาง (วางซ้อนกันหลายๆ หลัง)

โรงละครในอิตาลีสมัยฟื้นฟู

การออกแบบฉาก

- เรียกเทคนิคระบบรางเลื่อนเปลี่ยนฉากว่า **groove system**
- คนที่นำเทคนิคนี้มาใช้บนเวทีครั้งแรกคือ **Givan Battista Aleott**
- ต่อมา **Giacomo Torelli** ได้คิดค้นระบบเปลี่ยนฉากแบบใหม่ เรียกว่า **Pole and chariot system** (ใช้ฉากแบนติดล้อเลื่อน แล้วใช้รอกเคลื่อน จะทำให้ไม่เห็นกระบวนการเข็นเปลี่ยนฉาก)

โรงละครในอิตาลีสมัยฟื้นฟู

เทคนิคพิเศษและแสง

- สมัยนี้ให้ความสำคัญกับภาพบนเวที และเทคนิคมาก
 - มีการใช้เทคนิคชักกรอก (glories) หรือประตูกลบนเวที
 - เทคนิคฟุ้งร้อง และเสียงลม
 - ใช้ไฟบนเวที (คนคู่มือ) แรกๆ ใช้แสงเทียนและตะเกียง ต่อมาใช้เป็นโคมระย้า , มีการควบคุมไฟโดยใช้กระป๋องมีฝาปิด
-

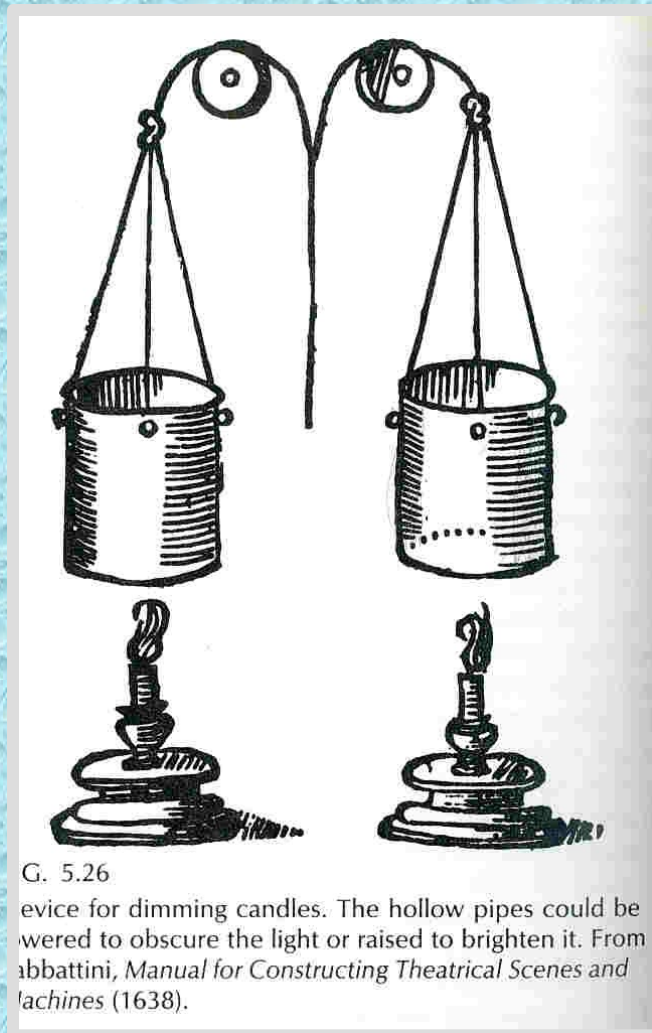
เทคนิคควบคุมไฟในโรงละครสมัยฟื้นฟู

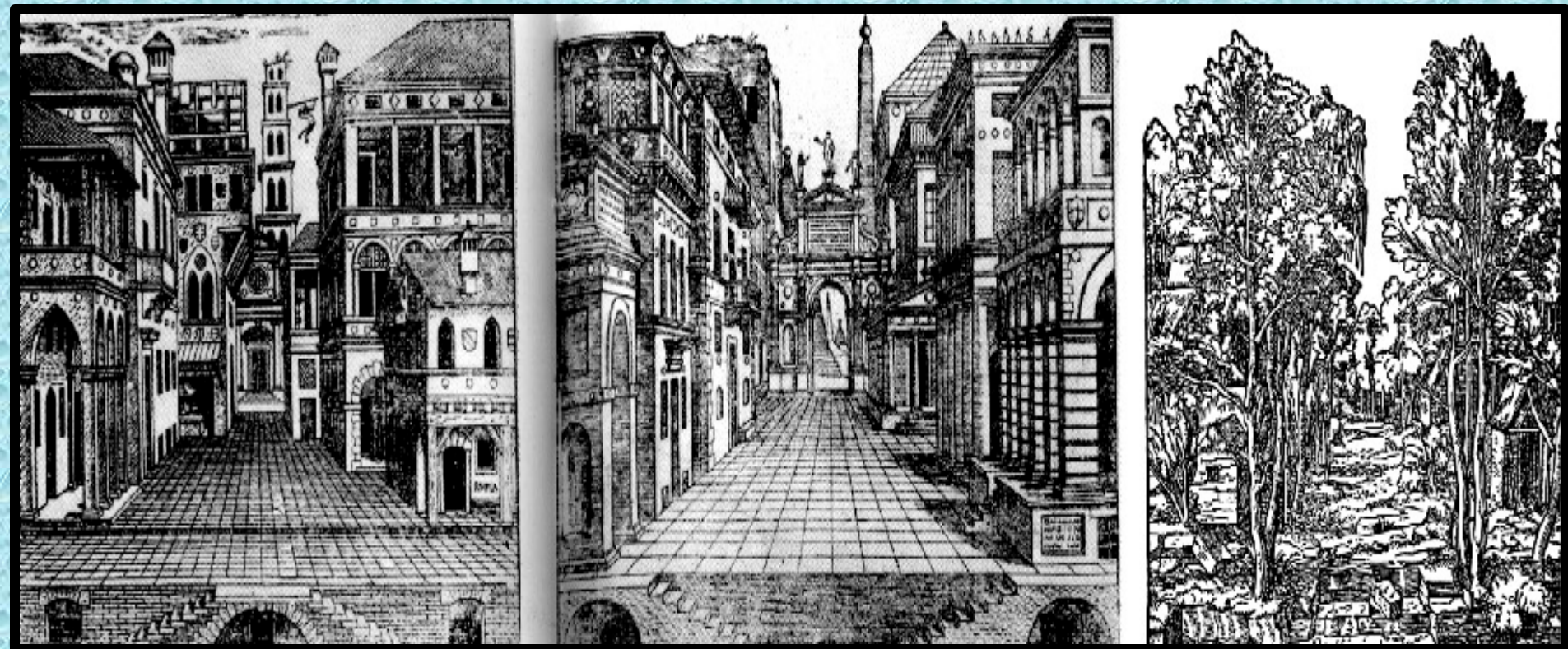
เทคนิคควบคุมไฟในโรงละครสมัยฟื้นฟู

เทคนิคควบคุมไฟในโรงละครสมัยฟื้นฟู

ฉาก Perspective สมัยฟื้นฟู

ฉากสมัยฟื้นฟู

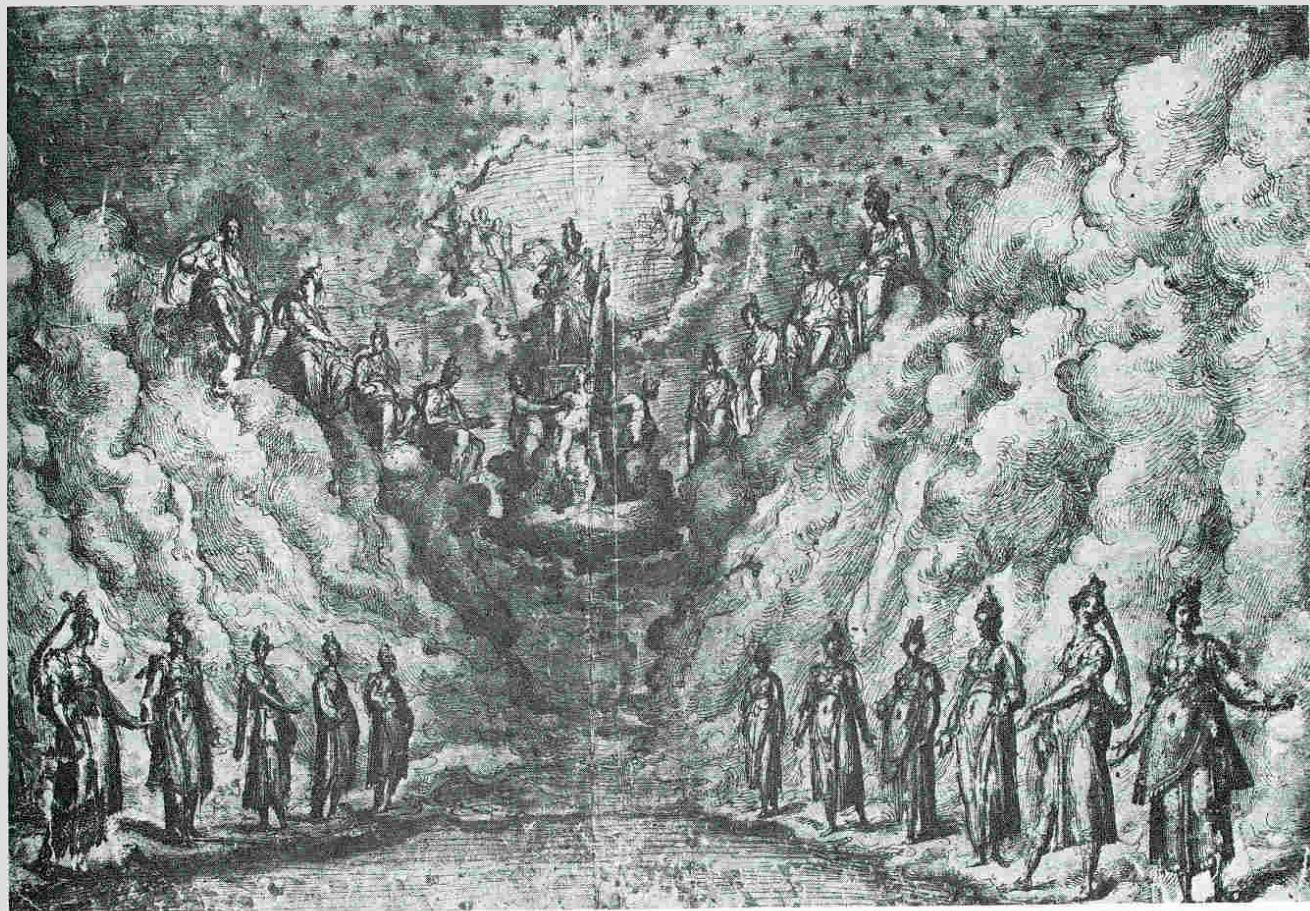

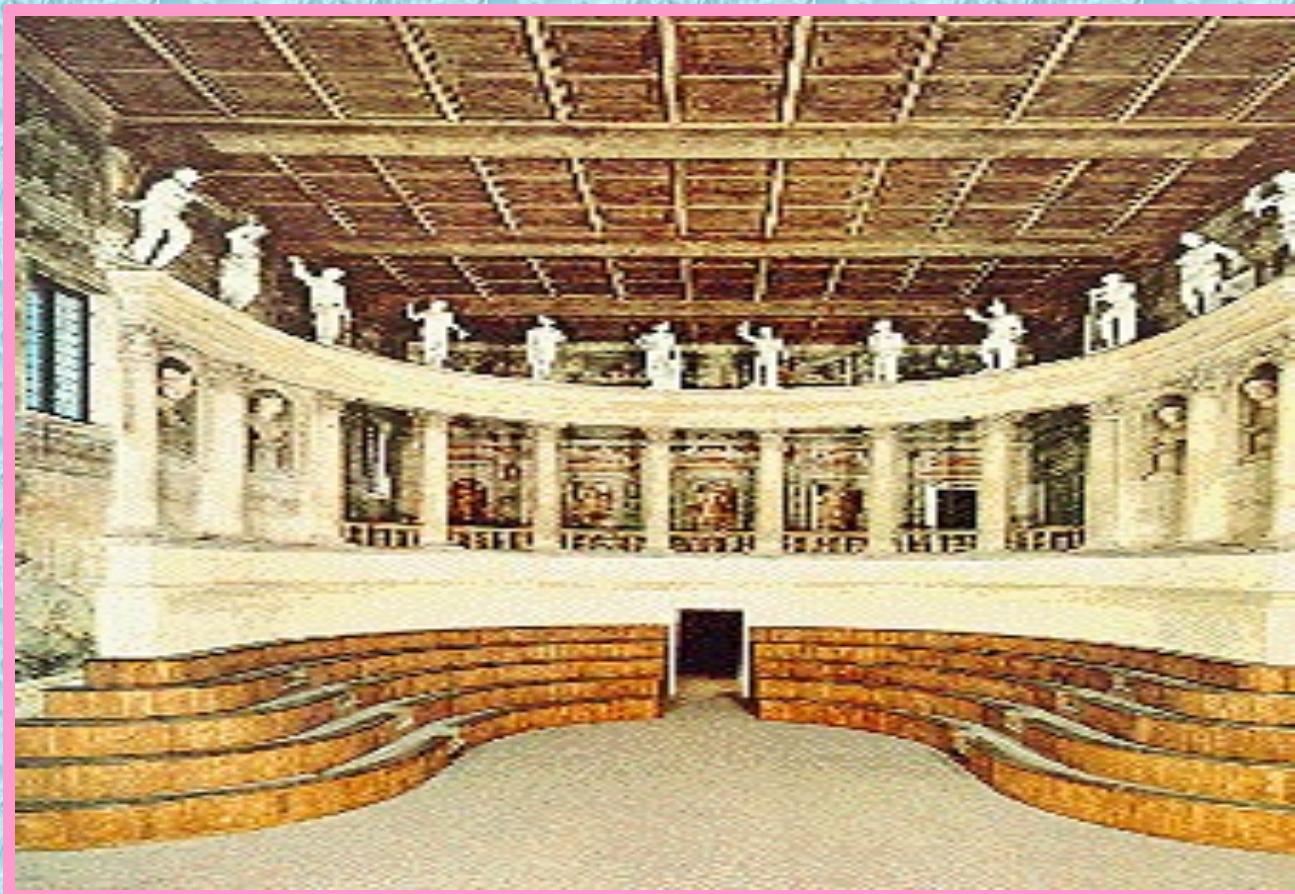
FIG. 5.24

Design by Bernardo Buontalenti for the *Harmony of the Spheres*, an intermezzo given at the Uffizi palace in Florence, 1589. This design also illustrates the use of "glories." Courtesy Theatre Museum, Victoria and Albert Museum, London.

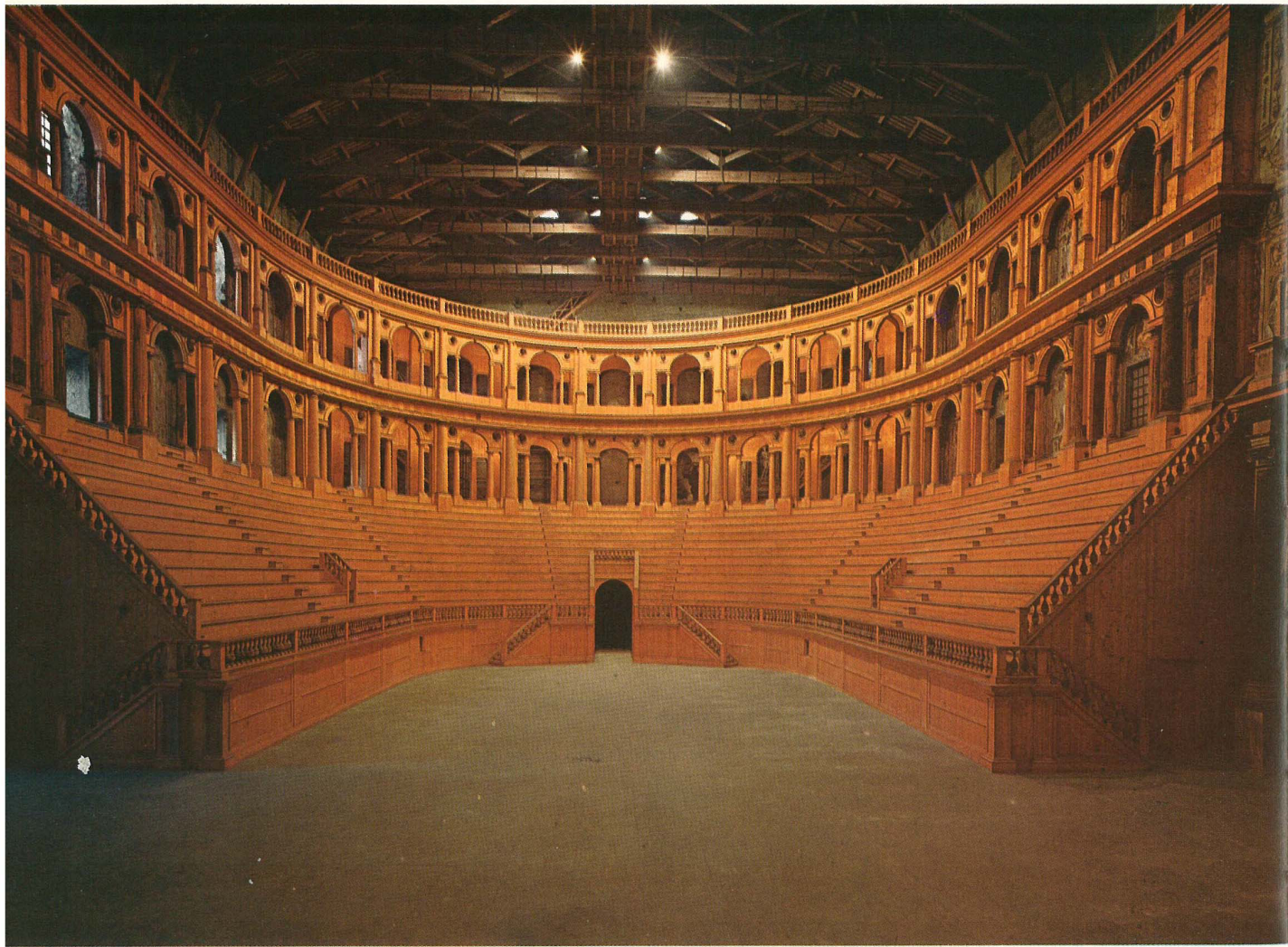
ฉาก Perspective สมัยฟื้นฟู

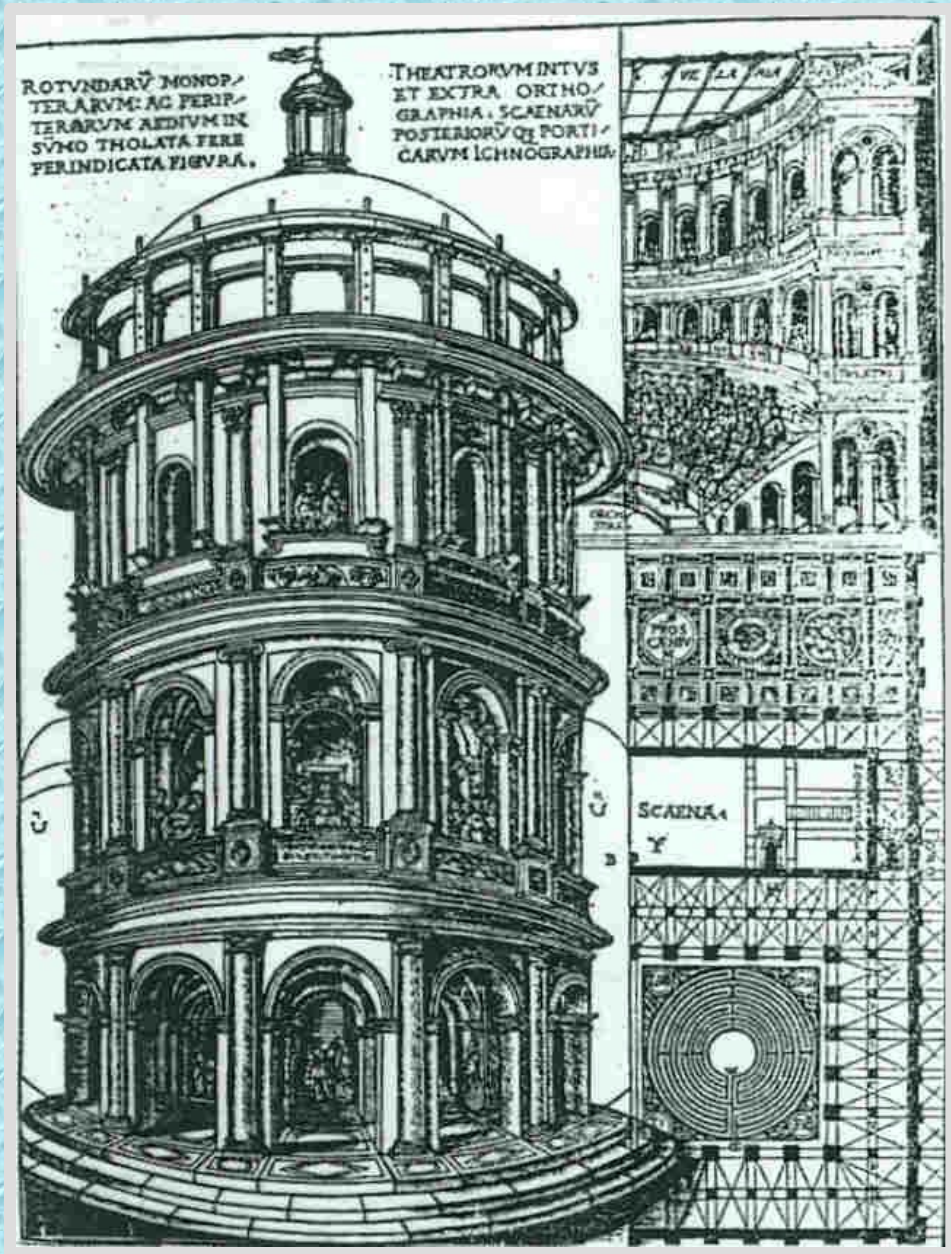
โรงละครสมัยฟื้นฟู

โรงละครสมัยฟื้นฟู

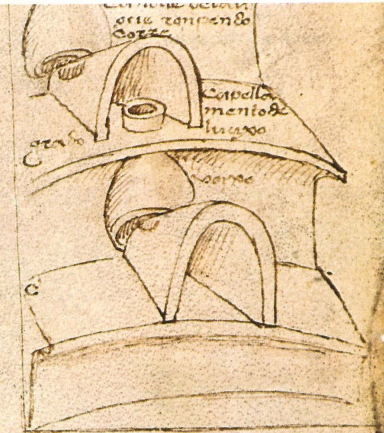
โรงละคร สมัยฟื้นฟู

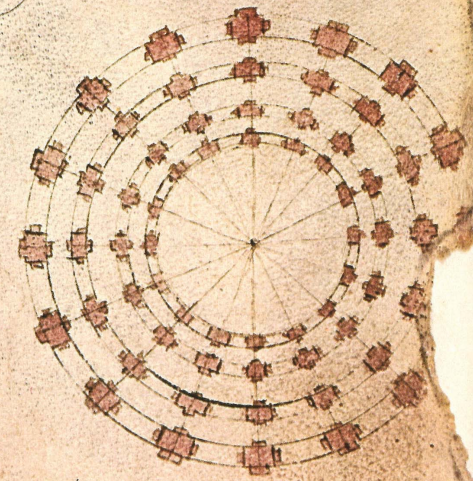
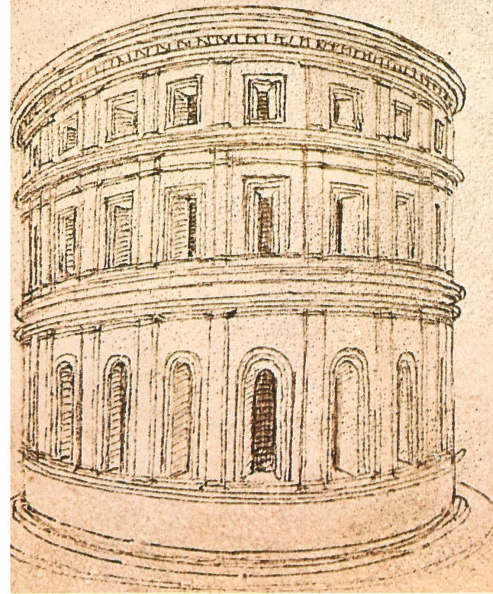
โรงละคร สมัยฟื้นฟู

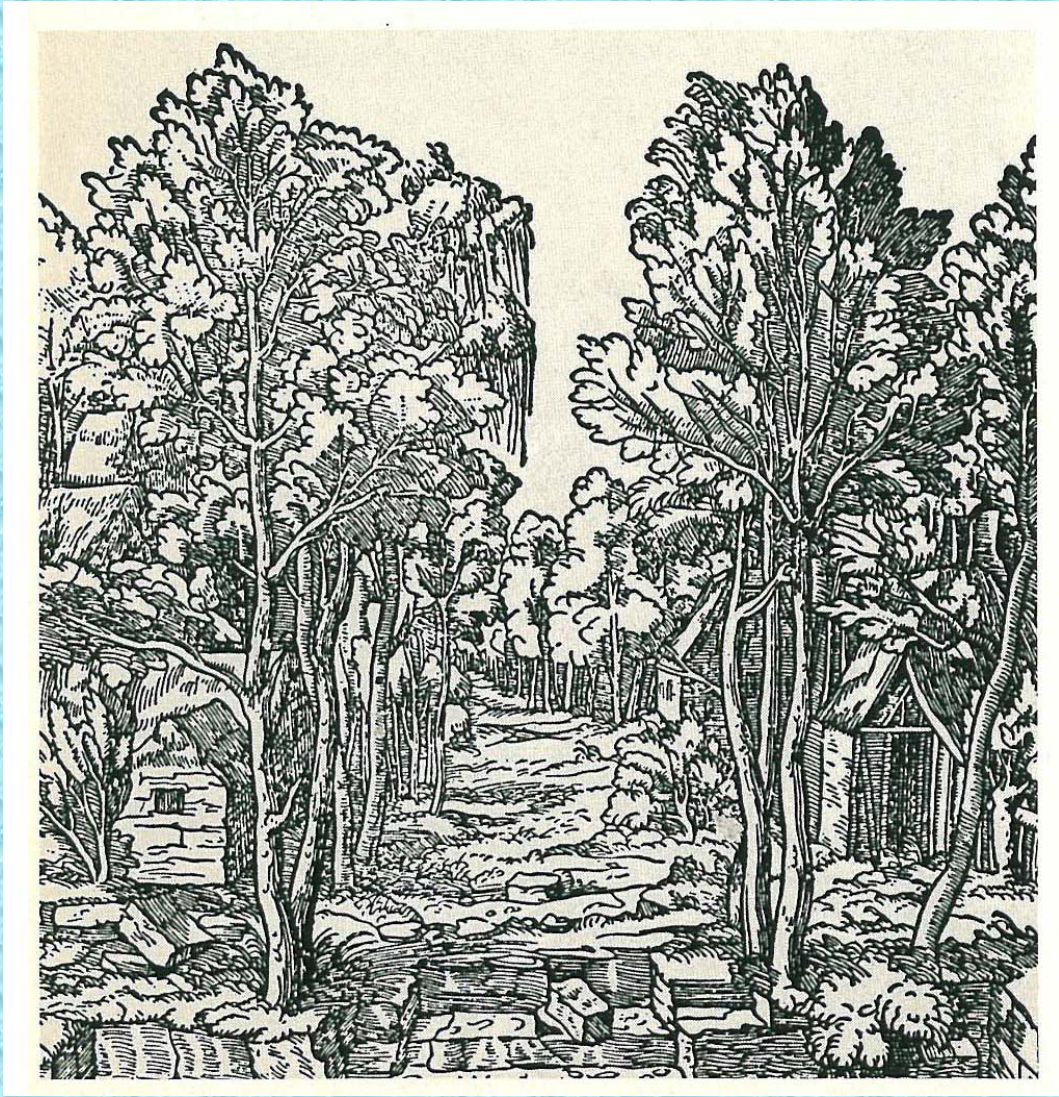
Ground-plan and elevation of the Roman theatre. Drawings by Francesco di Giorgio. Florence, Biblioteca Laurenziana, ms laur 361

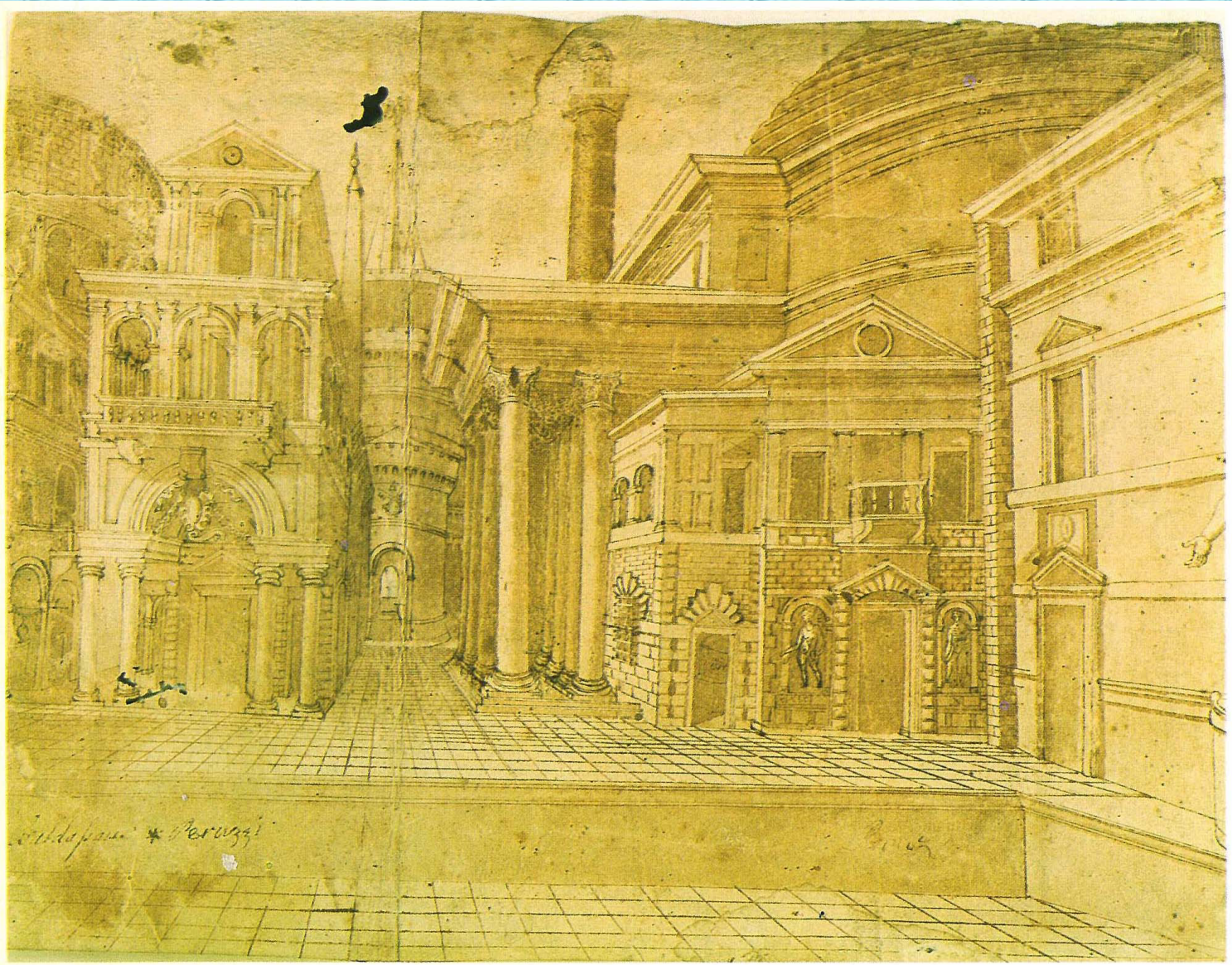
anche mixure d'istum; Inelle d'ordine d'ho
alone s'istollono Perche hesso d'ordine
gieneratione none proprio istitutione eie
ordenamento d'ordine h'ordine h'ordine
uoy Inelle d'ordine ne p'istili l'ordine am
s'ho d'ordine s'ist'ordine h'ordine mente
lle yoniche istitutioni i nello p'ordine s'ist'ordine
uoy h'ordine s'ist'ordine ealle d'ordine s'ist'ordine
s'ist'ordine s'ist'ordine d'ordine gieneratione iate
p'ordine s'ist'ordine l'ordine gieneratione iello
p'ordine p'ordine he
anche inelle formationi d'ordine l'ordine
inationi delle d'ordine fatte sono d'ordine

fondo del teatro

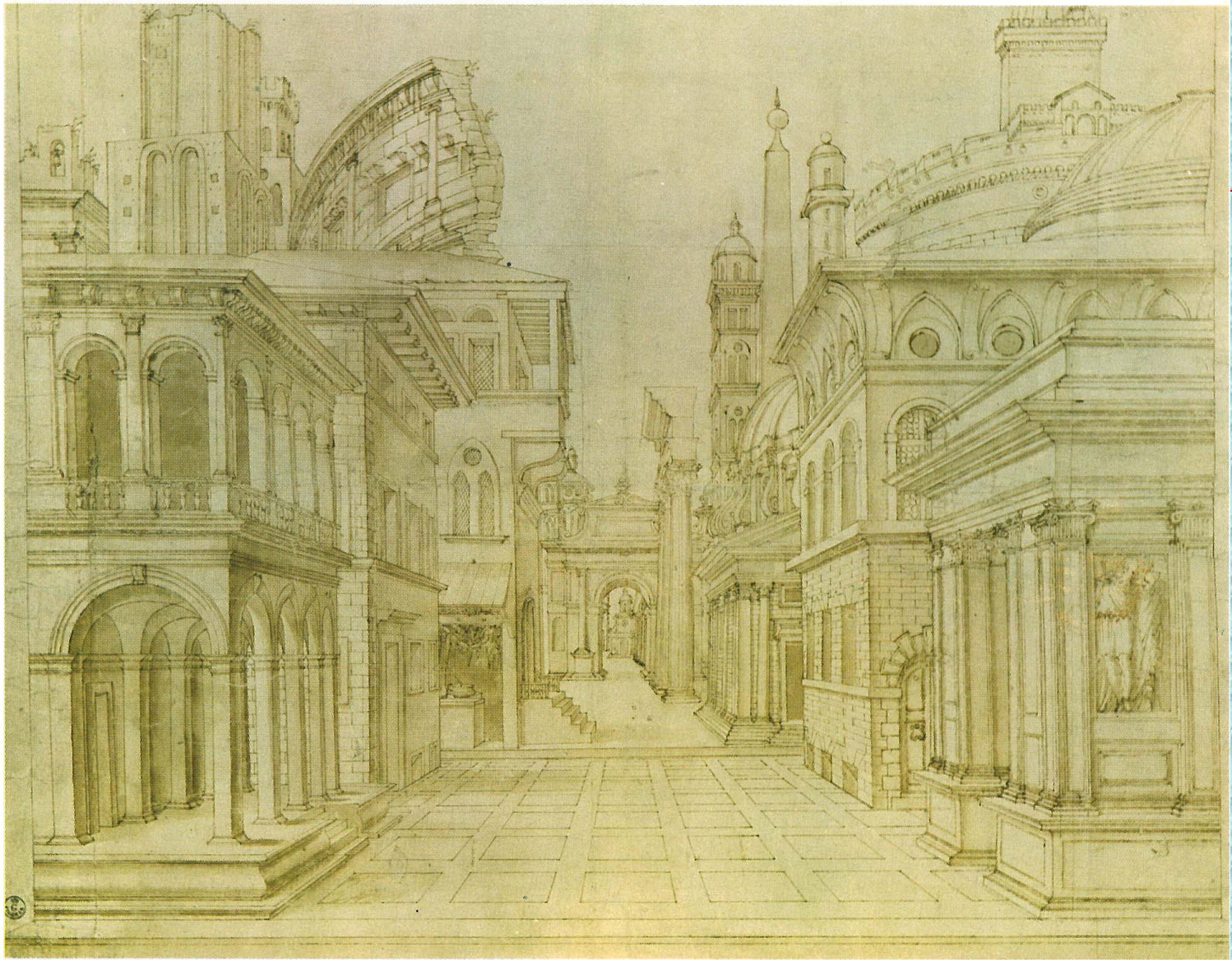

132

Baldassare Peruzzi, Setting for a tragedy. Siena, Istituto di Belle Arti

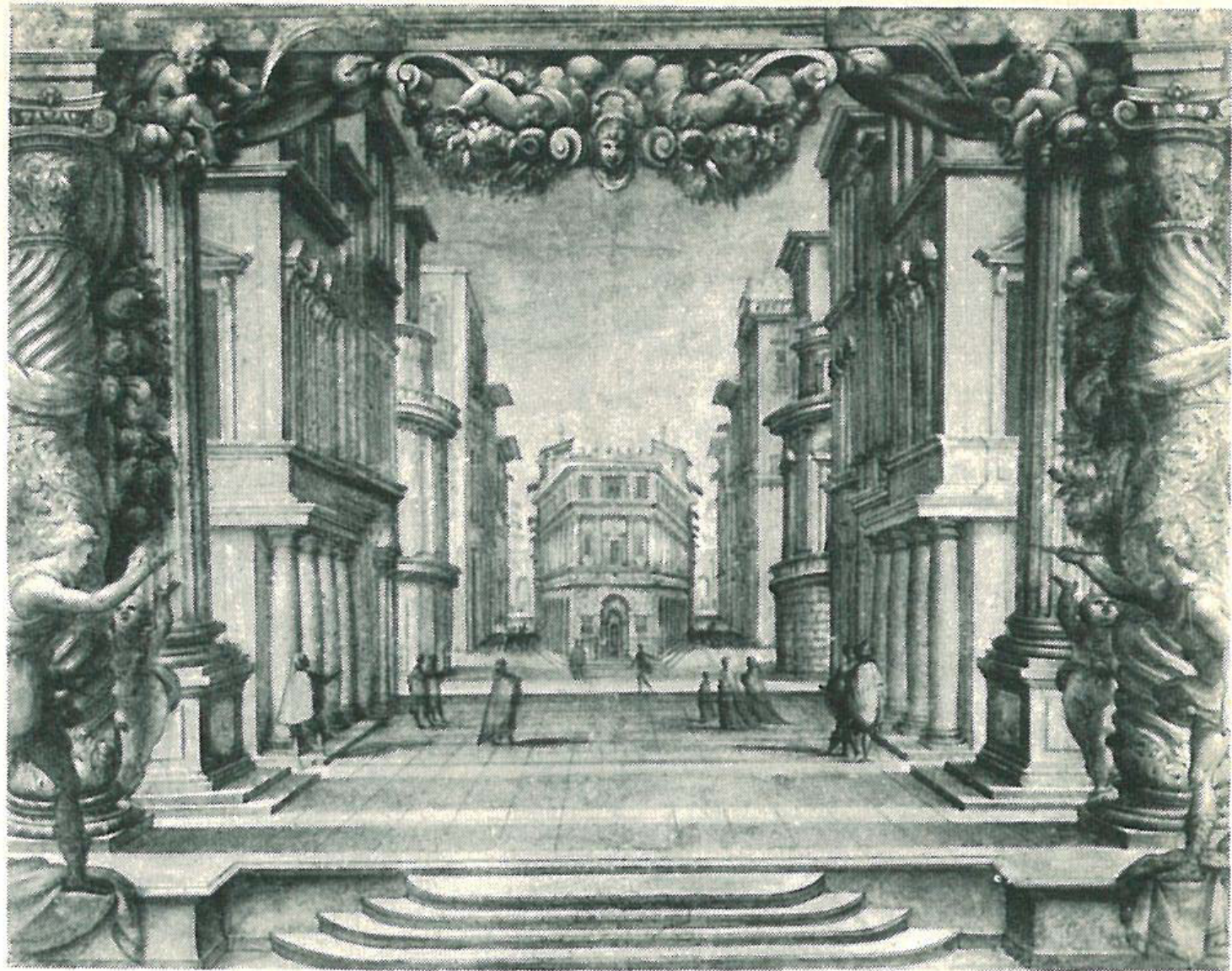
Baldassare Peruzzi, Setting for a tragedy. Florence, Uffizi Gallery

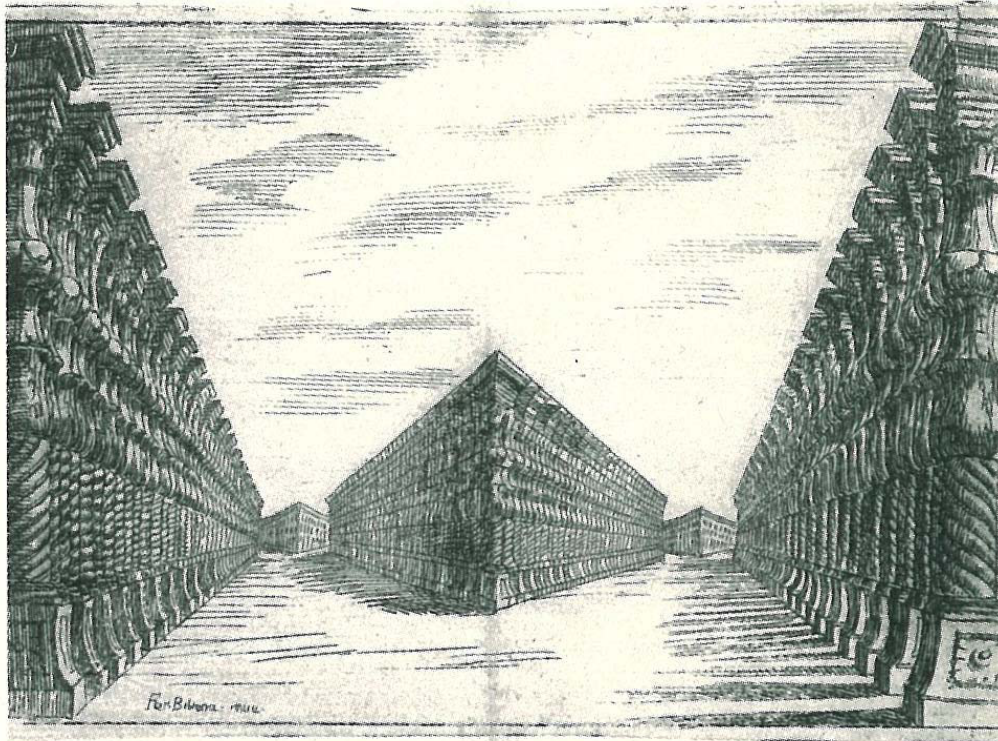

VIRTUTI AC GENIO
OLYMPICOR. ACADEMIA THEATRVM HOC
A FVNDAMENTIS EREXIT
ANN. MDLXXXIII. PALLADIO ARCHIT.

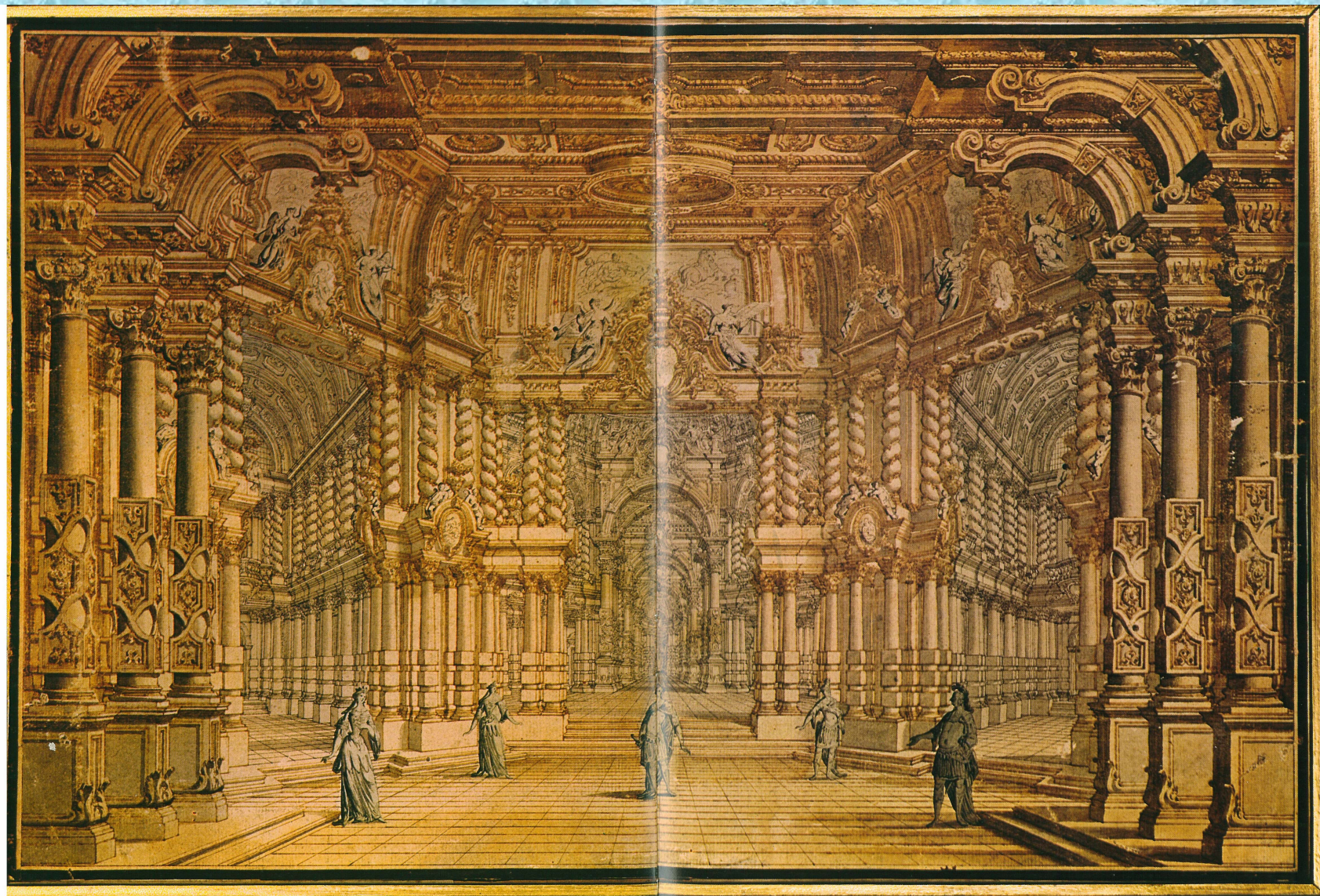
Baldassare Lanci, Setting for Giovambattista Cini's *The Widow*,
1569. Florence, Uffizi Gallery

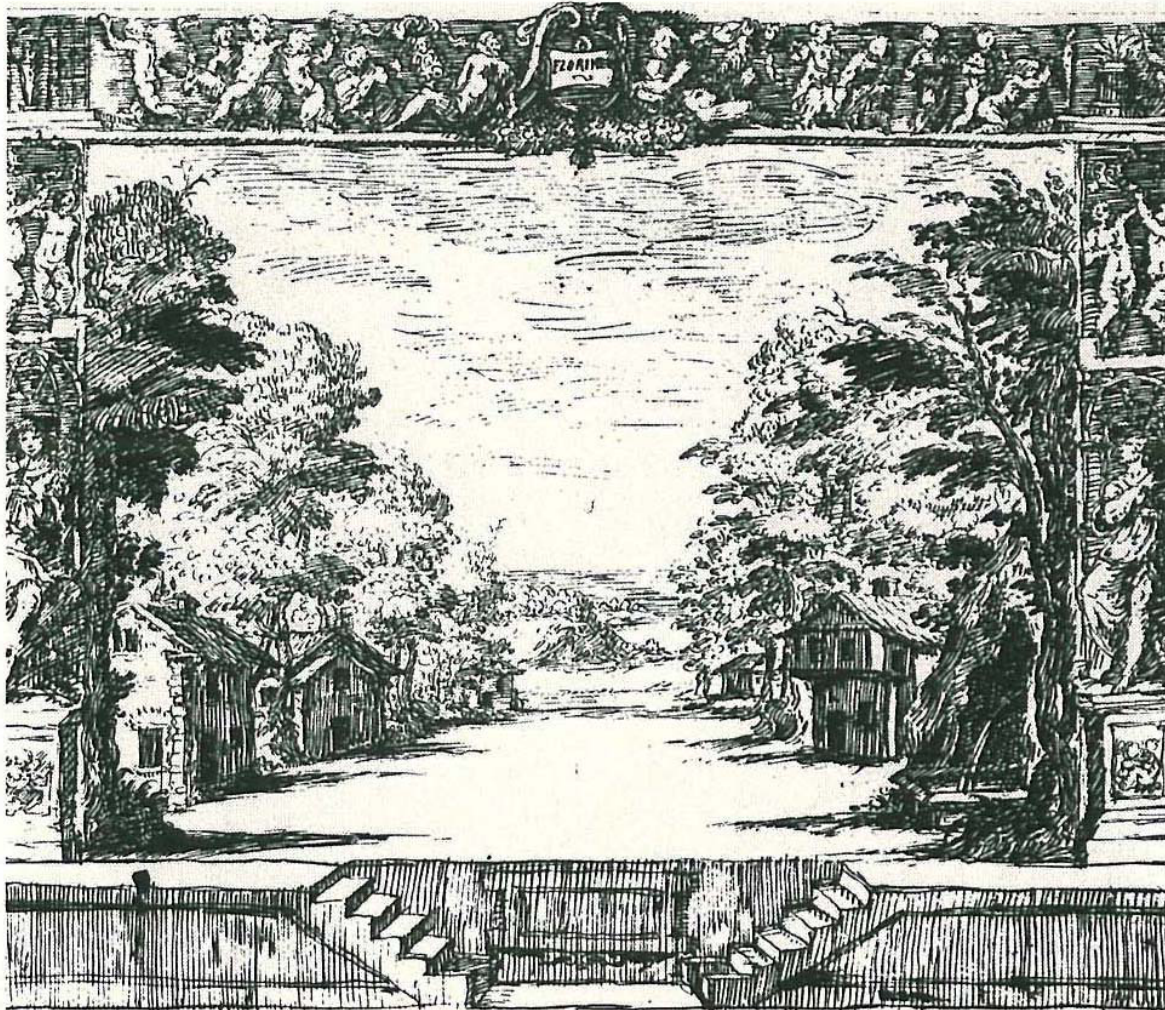

Didio Giuliano. Open galleries. Stage-setting by Ferdinando Bibiena, Piacenza, 1687. Bologna, Liceo Musicale. This was among the first instances of angle perspective in scene-settings and may be regarded as a paradigm case

Florimene. Scene-setting by Inigo Jones, 1635. Chatsworth, Duke of Devonshire Collection

Costume design by Inigo Jones for a masquer lord in Thomas Campion's *The Lords' Masque* (1613). Chatsworth, Duke of Devonshire Collection.

Pantolon's Serenade. Painting. Stockholm, Drottningholms Teatermuseum. This work showing a typical *commedia dell'arte* scene, the comical serenade followed by disaster, seems in some way related to a series of engravings, two of which are shown overleaf

Commedia dell'arte Characters. Oil on canvas. Béziers, Musée du Vieux Biterrou

French and Italian Actors. Painting, 17th century. Paris, Comédie Française

Rosaura. 18th-century Venetian statuette, Milan, Museo Teatrale della Scala

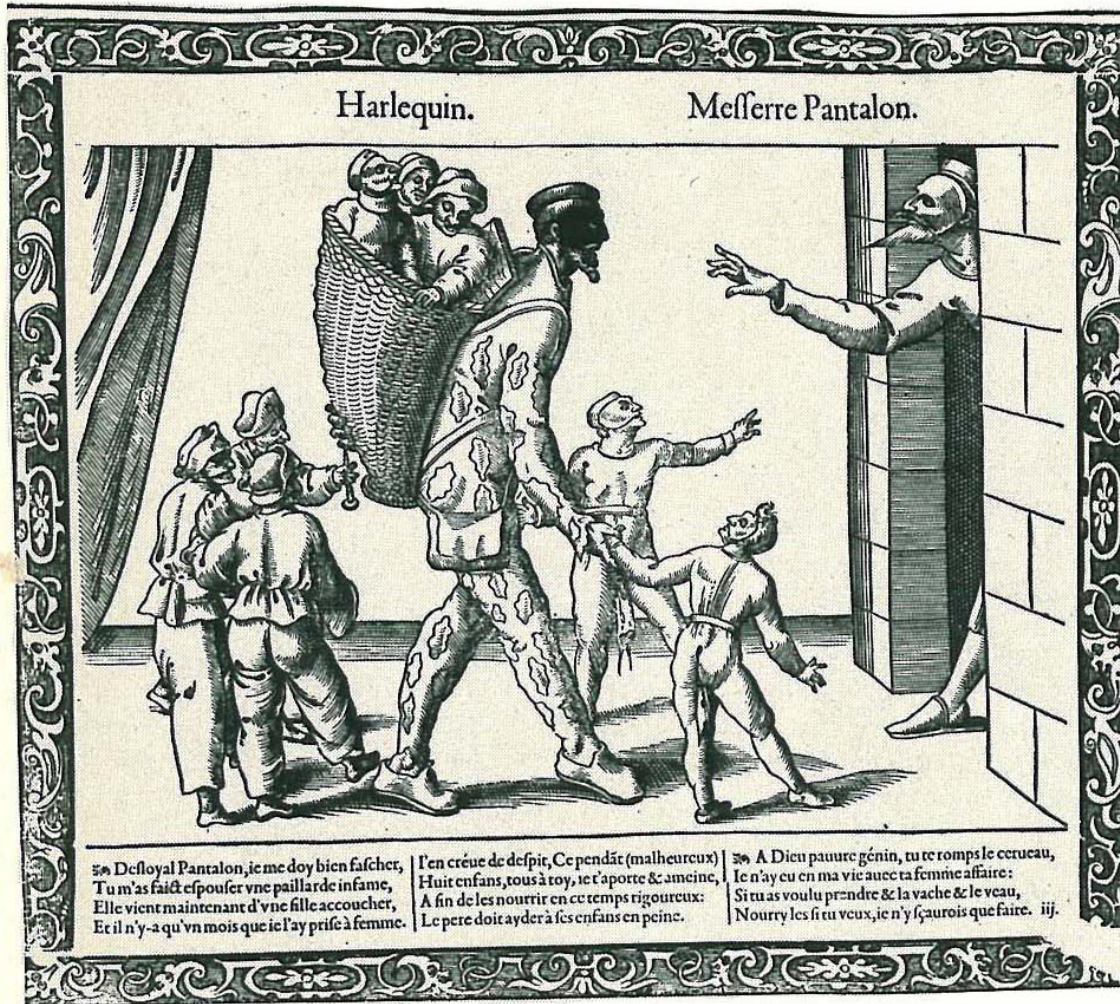
Pantaloone and Graziano, and (right) Harlequin and Columbine. Paintings, Rome, Raccolta Teatrale Burcardo. These are 18th-century works and the characters have become finally fixed. Pantaloone is a weak old man, whom Goldoni would later make head of the family. Harlequin is wearing his famous patchwork costume

P. L. Ghezzi, *Harlequin, Punch, Pantalone*. Drawing in red chalk. Rome, Raccolto Teatrale Burcardo. The Roman painter, Ghezzi, lived from 1674 to 1755 and painted scenes for opera and for carnival floats. He took a keen interest in the *commedia dell'arte* and has left a very fine series of drawings of masked characters.

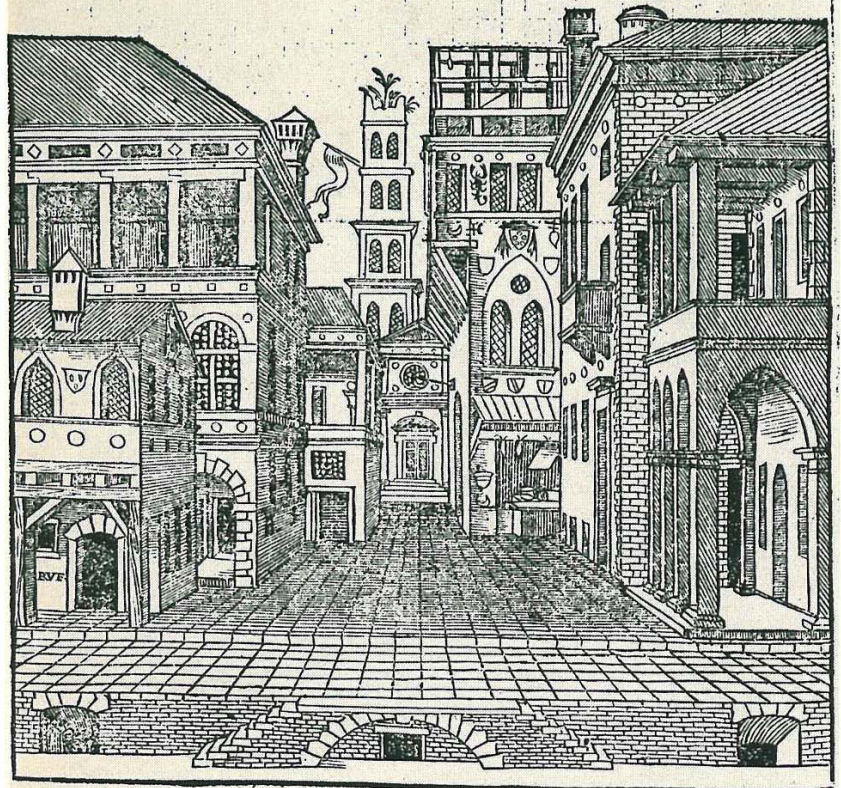
Harlequin Bringing Columbine's Children to Pantaloon, and (right) Harlequin Disguised as a Warrior. Engravings from the Fossard Collection, Stockholm, Drottningholms Teatermuseum. A series

ฉาก Perspective สมัยฟื้นฟู

DI M. SEBASTIAN SERLIO

Della Scena Comica.

Quanto alla disposizione de' Teatri, & delle Scene circa alla pianta io ne ho trattato qui à dietro: ho-
ta delle Scene in prospettiva ne tratterò particolarmente, & perche (come io dissi) le Scene si fanno di
tre sorte, cioè la Comica per rappresentar comedie: la Tragica per le tragedie, & la Satirica per le Sa-
tire. questa prima sarà la Comica, i casamenti della quale vogliono essere di personaggi privati, come
sarà di cittadini, Avocati, mercanti parassiti, & altre simili persone. Ma sopra tutto che non
si manchi la casa della ruffiana, nè sia senza bastaria, & uno tempio: è molto necessario, per dispor-
re li casamenti sopra il piano, detto suolo: io ne ho dato il modo più à dietro, sì nel levare i casamenti so-
pra i piani, come nella pianta delle scene, massime, come & dove si dee porre l'Orizzonte. Nientedi-
meno accioche l'huomo sia meglio instrutto circa alle forme de' casamenti: io ne dimostro qui à lato una

โรงละครในอิตาลี ค.17

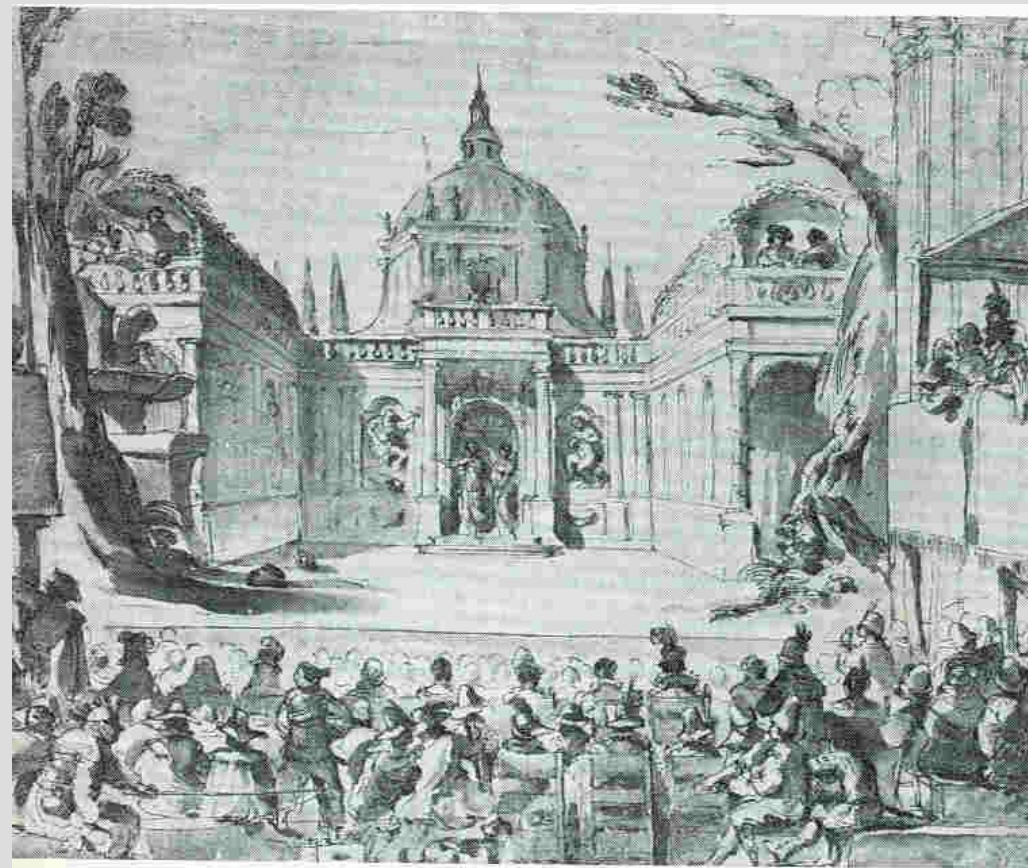

FIG. 5.23

A public theatre of the early seventeenth century, thought to be in Cento (Italy). Drawing by G. F. B. Guercino. Courtesy British Museum.

ละครในอิตาลี ศ.17

FIG. 5.27

Scene from an Italian comedy of the early seventeenth century. From Rasi, *I Comici Italiana* (1895–1905).